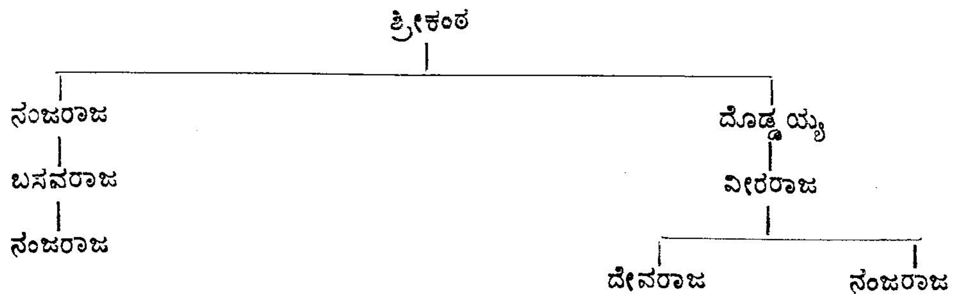
ಡಾ|| ಎಂ. ಬಿ. ರಾಜಾಮಣಿ*

ನಂಜರಾಜ ಸಮುದ್ರ ಅಗ್ರಹಾರ

(ಒಂದು ಸಮಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ)

ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಾಚನಹಳ್ಳಿಯ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬುವವರ ಬಳಿ ಇದ್ದ ೫ ತಾಮ್ರದ ಹಲಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಶಾಸನವನ್ನು (ಎ ಕ. ೫ (ಪ) ಕೃ ನ. ೧೧೭) ಏಕ-ವಿಷಯ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಒಳ ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ಸಂದರ್ಭ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ತಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ದಳವಾಯಿ ನಂಜರಾಜನಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೭೪೧ರ ಆಗಸ್ಟ್ ೨೨ರಂದು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಗೋಕುಲಾಷ್ಟಮಿ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಂಜರಾಜ-ಸಮುದ್ರ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು.

ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ್ ಪ್ರಭುಗಳ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ, ಈ ಅಗ್ರಹಾರ ಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಒಂದನೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜನ ಹಾಗೂ ಅವನ ದಾನಶೀಲ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರೂ ಸಹ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಕಳಲೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ವಂಶಾವಳಿಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

* ೭೧೦, ತ್ಯಾಗರಾಜ ರಸ್ತೆ, ಎರಡನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಕೆ.ಆರ್. ಮೊಹಲ್ಲಾ, ಮೈಸೂರು-೫೭೦೦೨೪

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವ ಕಳಲೆಯ ದೇವರಾಜ ಹಾಗೂ ನಂಜರಾಜರೂ ಸಹ ದಾನಶೂರರೇ ಆಗಿದ್ದರು, ಅವರು ತಾವು ನೀಡಿದ ದಾನ ಗಳಿಂದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನೇ ತೃಣೀಕರಿಸಿದಂತೆ ವರ್ಣಿಸ ಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂರಕ್ಷಕ ರಾಗಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಯಾಗಿ ದೇವರಾಜನು ಮಿಡಿಗೇಶಿ, ಮಾಗಡಿ, ಸಾವಂದಿ ಮುಂತಾದ ಇತರ ರಾಜರುಗಳಿಗೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿ ಮೈಸೂರಿನ ದೊರೆಯ ಅಧೀನಪಡಿಸಿದನು. ಬಸವರಾಜ ಹಾಗೂ ಮೀನನಯನ ದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರನಾಗಿದ್ದ ನಂಜರಾಜನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿ ಸಿದ್ದನು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟಪತಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಅಮಾತ್ಯನಾದನು. ದೊರೆಯ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ನಂಜರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿದ್ದ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ದನು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ವಿಶ್ವಚಕ್ರ, ಚಿನ್ನದ ಆನೆ–ಕುದುರೆ–ರಥ, ಗೋಸಹಸ್ರ, ಕಲ್ಪಧ್ರುಮ, ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿ, ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ, ಎತ್ತು, ಚಿನ್ನದ ಜೋಡಿ ಹಸುಗಳು, ಜಮೀನು, ತುಲಾಭಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ತನ್ನ ತೂಕದ ಚಿನ್ನ ಮುಂತಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ದಾನಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತ ವಾಗಿದ್ದ ದಾನಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಶಕ್ತರಾಗಿ ದ್ದವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪತ್ತು, ಈ ಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಪುಣ್ಯ ಲಭ್ಯ ಹಾಗೂ ಘನತೆ–ಗೌರವ, ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಬಲ ವಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ನಂಜರಾಜನು ಕಣ್ವಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರ ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಇಡಬೇಕೆಂದು ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ದಾನ ಪಡೆದವರು ವೇದ–ವೇದಾಂಗ ಸಂಪನ್ನರೂ, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಕ್ಷಣರೂ, ಸತ್ಕರ್ಮ ನಿರತರೂ, ಸಾಧುಗಳೂ, ಸಜ್ಜನರೂ, ಶ್ರೌತ ಹಾಗೂ ಸ್ಮಾರ್ತ ವಿಶಾರದರೂ, ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗೃಹಸ್ಥರೂ, ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತಾಸಕ್ತರೂ, ಪವಿತ್ರಾಗ್ನಿ ರಕ್ಷಕರೂ, ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದವರೂ, ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗ ಜಿತರೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ದಡದಲ್ಲಿ ಕಣ್ವೇಶ್ವರದ ಬಳಿ ಇದ್ದ, ಪ್ರಸನ್ನ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಹಾಗೂ ಜನಾರ್ಧನ ದೇವರುಗಳ ದೇಗುಲಗಳ ಇರುವಿಕೆ ಯಿಂದ ಪವಿತ್ರವೂ, ವೈಭವಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದ್ದ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೊಗಸಾಗಿದ್ದ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ನಂಜರಾಜನ ಹೆಸರಿನ ಮೇರೆಗೆ ನಂಜರಾಜ ಸಮುದ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ತವಾದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೂವನಹಳ್ಳಿ, ಕಗ್ಗಲೀಪುರ, ಸಾಂಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ, ಹೊಂಸೇ ಹಳ್ಳಿ, ಹಂಪಾಪುರ, ಬಸವನಹಳ್ಳಿ, ಬೈರಾಪುರ, ಮಂಚನಹಳ್ಳಿ, ಬಾಲೂರು, ಸನ್ಯಾಸಿಪುರ, ಯಡಹಳ್ಳಿ, ಚಂಗ, ಅರ್ಜುನಹಳ್ಳಿ, ಕಂಚಿನಕೆರೆ, ಚಿಕ್ಕವಡ್ಡರಗುಡಿ, ಬೊಮ್ಮೇನಹಳ್ಳಿ, ಗಂಧನಹಳ್ಳಿ, ಜೀರನಹಳ್ಳಿ, ದೊಡ್ಡ ವಡ್ಡರಗುಡಿ, ಅಯ್ಯಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ, ಮಾಬಹಳ್ಳಿ, ಕಟ್ಟೆ ಕೇತನಹಳ್ಳಿ, ಬೆಲತೂರು, ಕೋಟೆಕುರ, ಕಾಕನಹಳ್ಳಿ, ಮಾರಗೊಂಡಹಳ್ಳಿಯ ಅರ್ಧಭಾಗ ಮತ್ತು ಹೆರಗನಹಳ್ಳಿ ಗದ್ದೆಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದ ಜಮೀನು, ತೋಟ, ಜಲಸಂಪತ್ತು, ಸಸ್ಯರಾಶಿ ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ಸಮರ್ಪಕ ವಾಗಿದ್ದ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕನ್ನಂಬಾಡಿಗೆ ಪ್ರತಿನಾಮಧೇಯವಾಗಿ ನಂಜರಾಜ–ಸಮುದ್ರ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ೧೨೦ ವೃತ್ತಿ ಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ೧೨೧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವರೂ, ಯಜುರ್ವೇದಿಗಳೂ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಅಮಾತ್ಯ ವೆಂಕಟಪತಿಯ ಜನಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಯಾರ್ಯರಿಗೆ ೫ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು; ತಿಮ್ಮಪ್ಪ, ನಾರಾಯಣ, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಕೃಷ್ಣ, ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ಎಂಬ ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನ ಮೂವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ನಂಜಯ್ಯ, ಶ್ರೀರಂಗರಾಜ ಮತ್ತು ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಹತ್ತು ಜನರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಲಾ ಅರ್ಧ ವೃತ್ತಿ

ಯನ್ನು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ೧೧೦ ಜನ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ತಲಾ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯಂತೆ ೧೧೦ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರು.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಪ್ರತಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆ, ತಲೆದಿಂಬು, ಆರಾಮಪೀಠ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಆತ್ಯಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದ ರತ್ನಗಂಬಳಿಗಳು, ಆಸನಗಳು, ದೇವರ ಆರಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನ ಸಂಪತ್ತು, ಗೋವುಗಳು, ಪಾತ್ರೆ–ಪಡಗ ಮುಂತಾದ ಗೃಹೋಪಕರಣಗಳು, ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ನವ ಧಾನ್ಯಗಳು, ಬೆಲ್ಲ, ತುಪ್ಪ, ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ, ವಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಾನಗ್ರಾಹಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಜೋಡಿ ಉಡಿಗೆ–ತೊಡಿಗೆ, ಅಲಂಕಾರಿಕ ತಲೆಗಟ್ಟು, ರೇಷ್ಮೆ ಬಟ್ಟೆಗಳು, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಲ್ಲು ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಸುಂದರ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳು, ಕೈ–ಉಂಗುರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಗಳಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಅವರು ಇಪ್ಪತ್ತಾರುವರೆ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ರಚಿಸಲಾಗಿದ್ದ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಗಡಿರೇಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಅಗ್ರಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ನಿಧಿ ನಿಕ್ಷೇಪ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪತ್ತು, ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಖನಿಜಗಳು ಹಾಗೂ ನಿಧಿಗಳು, ಪಾಷಾಣ, ಸಿದ್ಧ, ಸಾಧ್ಯ, ಜಲಸಂಪತ್ತು, ಅಷ್ಟಭೋಗಗಳು, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಮರ–ಗಿಡಗಳು, ಕೆರೆ–ಕಟ್ಟೆ–ಬಾವಿಗಳು, ತೋಟಗಳು, ಜಮೀನುಗಳು, ದವಸಧಾನ್ಯಗಳು ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚರಾಚರ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದುವೇ ಹೊರತು ತನ್ನದಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ನಂಜರಾಜನಿಂದ ದ್ವಿಜಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಪಯೋಧಾರಾಪೂರ್ವಕಾಗಿ ಈ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಈ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಇದನ್ನು ಮಾರ–ಬಹುದು, ಅಡವಿಡಬಹುದು, ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಬಹುದು ಹಾಗೂ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಬಹುದು, ಅಂದರೆ ಇದರ ಧಣಿಗಳು ಅವರೇ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಅವರ ಪುತ್ರ–ಪೌತ್ರರು ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಈ ತಾಮ್ರಫಲಕ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿರುವ ವಿವರಗಳು ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದು ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ನೃಪತಿಯು ನಂಜರಾಜ–ಸಮುದ್ರ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾವೇರಿ ನದಿ ದಡದ ಮೇಲಿದ್ದ ಫಲವತ್ತಾದ ಉಪ ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಉಪಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು, ವಾಮನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಂತಹ ಹಲವು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನೆಡುವಾಗ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟೆ, ಅತ್ತಿ-ಬೇಲ ಮೊದಲಾದ ಮರಗಿಡಗಳು, ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳು, ಉಪಯುಕ್ತ ಭೌಗೋಳಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಆ ಇಡೀ ಅಗ್ರಹಾರ ಪ್ರದೇಶವು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದುವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ–ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಹ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಹಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದುವು ಎಂಬುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದ ಕುರುಬರ ಹಲಗ, ಗೌಡೇಗೌಡ, ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯ, ಚೂಡಾಮಣಿ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ, ಸಿಂಗಪೆರುಮಾಳ್, ಕರಿಸಿದ್ದ, ಚೆನ್ನಸೆಟ್ಟಿ, ಚೌಡ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಿನ್ನ ಜಾತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ; ಪಟ್ಟಣದಮ್ಮ, ಮಸಣಿಕಮ್ಮ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ ಗುಡಿಗಳು, ಭೈರಾದೇವ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವ ದೇಗುಲಗಳು ; ಲಿಂಗಯ್ಯ, ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರ ತೋಟಗಳು, ವಡ್ಡರ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ತೋಟ, ವೆಂಕಣ್ಣನ ಕೆರೆ ಹಾಗೂ ಮಾವಿನತೋಪು, ಜಲಗಾರರ ಮರಟಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು

ಸರ್ವ ಗೌರವಾರ್ಹರೂ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನು, ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದರೆ ಪುಣ್ಯವೂ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘನತೆಯೂ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಈ ಸಮಾಜದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೂ ಬಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವ ಪ್ರತಿರೋಧವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯ, ಘನತೆ-ಗೌರವಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ಶಾಂತಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳಿ, ತಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಸಮಾಜದ ಮೇಲ್ಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆಳುವ ವರ್ಗವನ್ನು ಹರಸಿ ಜೆಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗಣ್ಯವರ್ಗವಾಗಿದ್ದರು. ಸಕುಟುಂಬ ಸಮೇತರಾಗಿ ಈ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೆ ಕೊಡಲಾದ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿ ಎಲ್ಲಾ ಆರ್ಥಿಕ ಹಕ್ಕು ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಲಾದ ಅವರ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರಣ ಅವರು ಹೊಸ ಪ್ರಬಲ ವೃತ್ತಿ ಸಮೂಹವಾಗಿ, ದೊರೆಗೆ ಬಹು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ, ಅವನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಗಳಾದರು. ಈ ಬೆಂಬಲ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮೇಲಿದ್ದ ಅವರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅವರ ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರರು ಚಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಆನುವಂಶಿಕ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು. ಈ ಅಗ್ರಹಾರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಭುವಾಗಿ ದೊರೆಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನ್ಯತೆ, ಮನ್ನಣೆ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ರಾಜತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಬಲ ಸಮರ್ಥನಾ ಮೂಲಾಧಾರವಾದರು.[1]

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಅವರುಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ, ನೈತಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರುಗಳು ಎಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಘನತೆವೆತ್ತವರೂ, ಉದಾತ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂದರೆ ಅವರನ್ನು ನಾಡಿನ ಕೀರ್ತಿ ಕಳಶ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದು ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗಿದ್ದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿಗೆ, ಈ ರಾಜ ಶಾಸನವು ಆರ್ಥಿಕಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಭು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಅವರ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳು ಇಮ್ಮಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಭೂಮಾಲೀಕರಾದರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸ್ವಯಮಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು, ಆಡಳಿತದ ಹಾಗೂ ಕಂದಾಯದ ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಅನುಭವಿಸುವ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಲಭ್ಯವಾದುವು. ಹೀಗೆ ಈ ರಾಜಕೀಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಗವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ರಾಜತ್ವವನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಬಲಪಡಿಸಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ ಮೂಲ ಒರತೆಯಾಯಿತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ದಾನ-ದಕ್ಷಿಣೆ, ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಬಹು ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ, ಅವರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಗೌರವಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಧರ್ಮ ಬೋಧೆ, ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ

1 Besterman, J. C., The Conundrum of the kings Authority in J. F. Richards, (ed.), *Kingship aad Authority in South India,* 1978, PP. 1, 27 ; Inden, R,. Ritual Authority and Cyclical Time in Hindu Kingship, Ibid., pp. 28-73 ; Hocart, A, M., *Kings and Councillors* 1970.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಜನರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವಯಂ ವಿಧಿತ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ಅಗ್ರಹಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಜೊತೆಯು ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅಲ್ಪ ಸರಕು-ಸೇವೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ ವಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೂ, ಆದರಿಂದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ತಲೆದೋರದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಇದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಉತ್ತಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರತಿ ಭಕ್ತಿ-ಗೌರವ, ರಾಜನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ರಾಜಭಕ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ರಾಜರು ಜನರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾರಣ ದಾನಗ್ರಾಹಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದ ಈ ಶಾಸನವು ನಂಜರಾಜಸಮುದ್ರ-ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಉಪಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ, ನೆಟ್ಟ ಕಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತಿತರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಆ ಗ್ರಾಮಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳ ಆಡುಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿರುವ ವಿಷಯ : ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಜನರ ಅಂಗೀಕಾರವಿದ್ದಿತು, ಅವರ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅದನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವರ ಬೆಂಬಲವಿದ್ದಿತು, ಬಹುಶಃ ಅವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಪವಿತ್ರವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ಸಹಕರಿಸಿದರು ಎಂಬುದು ಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವೇದ, ವೇದಾಂಗ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರಾಗಿದ್ದವರೂ, ದೈವಜ್ಞರೂ, ವಿವೇಕಿಗಳೂ, ಘನ ಪಂಡಿತರೂ, ಕವಿಗಳೂ, ವಿಬುಧರೂ, ಮಿತ-ಭಾಷಿಗಳೂ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರರೂ, ಶ್ರೌತಿಗಳೂ, ಉತ್ತಮ ವೈದರೂ, ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಅಪರೂಪದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸೋಮಯಾಜ್ಞಿಕರೂ ಇದ್ದರು ಮತ್ತು ನಾನಾ ಗೋತ್ರಗಳಿಗೆ ವೇದಶಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ, ತ್ರಿಮತಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ, ಅಂದರೆ ಸ್ಮಾರ್ತ, ಮಾಧ್ವ, ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೂ ಈ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಾಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆರಾಧ್ಯರೊಬ್ಬರ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಉಂಟಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರುಗಳು ಆ ಉತ್ತಮರ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದಿತು ; ಅವರೂ ಸಹ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಘನತೆ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಥನೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು.